

סוף זמן קר"ש

עש"ק תצוה
8:44

עש"ק תשא 8:38

מאן דלא קרי קר"ש בעניניה
בגדי הוא כל ההוא יומא
(וזה"ק בלק פ'ו)

מבני עיינות התאחדותנו

י"ב ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרישת תצוה

מס' יומא נג. עד נה.

פרישת תשא

מס' יומא נו. עד נח.

בריש מס' יומא נג וימא נח וימא נח מה שמה
היה צריך להביא עליו ימא נג וימא נח, אך
בחינו במסות המוקדש ביה"ק וימא נח
מה שמורה צריכים בשעה שישארו
במקומות המסויימים, וזהו א"א ר"ק ב"ח ויתור
מדרבי רבי שלטי"א פסוקי מס' מנחות

ב"ה

שנה י"ב גליון כ' (תק"א)

תצוה

י"ב אדר תש"ע

מעייין השבוע

סדר כתיבת שמות השבטים באבני שוהם שעל האפוד

בפסוק (כ"ח, י') ששה משמותם על האבן האחת ואת שמות ששה הנותרים על האבן השנית כתולדתם.

והנה מציינו בהר גריזים והר עיבל שכתוב בו (דברים כ"ז, י"ב-י"ג) אלה יעמדו לברך את העם עך הר גריזים בעברכם את הירדן שמעון ולוי יהודה ויששכר ויוסף ובנימין. ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי. ואיתא בגמ' (סוטה ל"ו:) כשמדבר מענין הר גריזים והר עיבל, אמר רב כהנא כדרך שחלוקין כאן (פ' רש"י) כדרך שחלוקין השבטים בהר גריזים והר עיבל כדכתיב ואלה יעמדו לברך את העם וגו', ואלה יעמדו על הקללה, כן חלוקין באבני אפוד (פ' רש"י) שאמרו בהן ששה משמותם וגו', הנה ששה דהר גריזים כתובים על האחת, וששה דהר עיבל כתובים על השנית. וע"ז מביא הגמ' ברייתא, שיש מחלוקת התנאים, ודלא כרב כהנא. מיתבי (נאמר בברייתא) שתי אבנים טובות היו לו לכהן גדול על כתפיו אחת מכאן ואחת מכאן, ושמות שנים עשר שבטים כתוב עליהם ששה על אבן זו וששה על אבן זו וגו', שניה (האבן השני) כתולדותם, ולא ראשונה כתולדותם, מפני שיהודה מוקדם (פ' רש"י) שניה כתולדותם כסדר לידתן, ששה אחרונים כסדרן גד ואשר יששכר וזבולן ויוסף ובנימין, זהו סדר לידתן. וששה ראשונים נכתבו בה יהודה ראובן שמעון ולוי דן ונפתלי, כסדר לידתן חוץ מיהודה. ונ' אותיות היו (על שני האבנים בידה), כיה על אבן זו וכיה על אבן זו. רבי תינא בן גמליאל אמר לא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים חלוקין באבני אפוד (פ' רש"י) כלומר לא כדרך שסודרים בחומש הפקודים, הוא ספר וידבר (במדרב), שנסדרו בראשו (במדרב א', ה') אלה שמות האנשים אשר יעמדו וגו' (שכתוב שם שמנה הקב"ה את ישראל, ומינה לכל שבט נשיא אחד שהוא יספור אותו שבט, וממנו כסדר שמנה אותם במקרא שם. והסדר שם הוא ראובן שמעון יהודה יששכר וזבולן אפרים מנשה בנימין דן אשר גד ונפתלי), אלא כדרך שחלוקין בחומש שני (פ' רש"י) בתחילת ואלה שמות (א', ב' ד-ד) ראובן שמעון לוי יהודה ויששכר וזבולן באחת מהן, בשניה בנימין דן ונפתלי גד ואשר ויוסף, כיצד בני לאה כסדרן, בני רחל אחד מכאן ואחד מכאן (פ' בנימין בתחילה ויוסף בסוף) ובני השפחות באמצע. ואלא מה אני מקיים כתולדותם (פ' רש"י) הואיל ולא כסדר לידתן נסדרו, כשמותן שקרא להן משה (בפרשת פנחס ראובן ולא ראובני (במדרב כ"ז ז'), שמעון ולא שמעוני (שם, י"ד), דן ולא דני, גד ולא הגדי (וממילא קשה על רב כהנא דאיתו אמר דלא מהני תנאים. ממילא כתב הגמ' תיובתא דרב כהנא תיובתא.

והנה עוד שם בגמ' (לז'): עפ"י מה שנתבאר בברייתא הג"ל בדברי התי"ק שמנין האותיות היוצאים משמותם של השבטים הם ג', כיה על אבן א', וכיה על האבן השנייה, מקשה כאן הגמ' הני תמושים אותיות (הוי, בתמיה) תמישים כני חדא הויין (פ' דהגמ' הבינה שבנימין נכתב רב עפ"י אחת כזה בנימין, וכמו שכתוב הרבה פעמים בתורה, וממילא קשה דבאבן השנייה אין שם רק כ"ד אותיות). אמר ר' יצחק יוסף הסיפוי לו אות אחת שנאמר (תהלים פ"א, ו') עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים (ובאופן זה כתבו שמו בהאבנים, ובוה נשלם ל' אותיות), מתקין לה רב נתנן בר יצחק כתולדותם בעינין (פ' כשמות אשר קרא להן אביהן בעינין, והיינו יוסף ולא יהוסף, שיעקב קראו רק יוסף, אלא כל התורה כולה בנימין כתיב, והכא (כשנולד בנימין) בנימין שלם, כדכתיב (בראשית ל"ה, י"ח) ואביו קראו לו בנימין (וממילא משום שבתולדותם קראו לו אביו בנימין יוסף, גם באבני נכתב מלא, ויש' נ' אותיות).

אפודתו אשר עליו, שמחשבת אפוד הרומז לעבודה זרה, כמעשהו ממנו יהיה, נחשבת כאלו עשה מעשה עבודה זרה ר"ל. ובא חשב האפוד לכפר על מחשבת עבודה זרה.

כלי קר

מזבח חיווק לאהרן הכהן

ועשית מזבח מקטר קטרת וגו'. הקשה הרמב"ן למה כתב מעשה המזבח כאן, היה ראוי שיזכירו עם השולחן והמנורה בפרשת תרומה אצל יתר כלי המקדש, ולא כאן בפרשת בגדי כהונה. ונראה כי בפרשתנו צוה הקב"ה לעשות בגדי כהונה לאהרן לקדשו ולכהנו, וידע הקב"ה שתמיד להיות קטרוג על זה במעשה קרח ועדתו שחלקו על כהונת אהרן, לכן צוה לעשות מזבח לקטורת, וע"י הקטורת הוברר אהרן, הוא שצוה לעשות את אהרן לכהן גדול, כי עתה קרח מתו ע"י שהקריבו את הקטורת, כמבואר בפרשת קרח. נמצא שפרשת מזבח קטורת היא השלמה וחיווק לפרשת כהונת אהרן.

יום כפורים ופורים כחדא

וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מיום החטאת הכיפורים אחת בשנה בכפר עליו לדורותיכם. ויש לדקדק על כפל הלשון אחת בשנה. ונראה לפי המבואר בתקוני זהר ובספרים הקדושים כי יום כיפורים היינו כמו פורים, שלעתיד יהיה מן יום כפור יום חדרה שיהיה פורים. על כן יש לומר דבפורים נמחל לנו חטאתינו, והוא יום כפרת עונותינו. והנה בפורים אנו קוראים בתורה מלחמה לך, בעלמך מדר דר. והנה וכפר אהרן כ"י אחת בשנה מיום חטאת הכפורים, היינו ביום כפור הוא כפרת עונות, וגם אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם, היינו עוד ביום אחד בשנה שאו קורין "מיר דר", זהו לדורותיכם דייקא, כמו ביום כפור, כי יום כפורים ופורים כחדא וכנ"ל.

באמצעות התורה יזכו לגאולה

ואתה הקרב עליך את אהרן אחיק וגו'. במד"ר הה"ד לולי תורתך ששועני או אברתי כעניי, כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב עליך לז, אמר לו תורה היתה לי ונתתי לך שאלולי היא אברתי עולמי.

וה"ל לפרשו עפ"י אמרם ו"ל דלע"ל היו הלויים כהנים, וסמכו זה עה"פ והכהנים הלויים בני צדוק, ופי' בספיה"ק דזה הי' טעותו של קרח שחשב שיהי' עולם התיקון מיד ויהיו הלויים כהנים, ומש"ה חלק על כהונתו של אהרן, והנה גם משרע"ה הי' מצפה שיהי' עולם התיקון מיד, דמה"ט רצה ליכנס לארץ, שאם הי' הוא בונה ביהמ"ק לא היה האויבים יכולים להחרבו, כאמרז"ל דלא שלטו האויבים במעשה ידיו, וממה שצוהו הקב"ה ואתה הקרב את אהרן אחיק וגו', שפט שעדיין לא הגיע זמן תיקון השלם, והכהנים בלבד יהיו כהנים ולא הלויים, וע"כ הרע למשה כי השיג הירידה הגדולה שיקרה לישראל בסבת החרוב והגלויות, ואיך יזכו ישראל להתרומם מתשפלות הנורא, לזה ניהמו הקב"ה ואל תורה היתה לי והנתתיה לך, כי באמצעות התורה ישיגו ישראל להיגאל, וכמ"ש האור החיים הק' עה"פ וארד להצילו ח"ל"ק וטעם שנסתכנו ישראל במצרים בבירור שער הנרין, לצד שלא היו בני תורה, משא"כ דורות האחרונים באמצעות תורתם ישיגו ליכנס לשער הנויין ולהוציא בלעו מפיו, ואז ספו תמו בחי' הטומאה וכי עכ"ל, ובוה נתקרה דעתו של משרע"ה, ולז"א לולי תורתך ששועני או אברתי כעניי, ורק בכח התורה"ק נזכה להיגאל בכ"א.

כל זית בפני עצמו

יש לדקדק למה לו לומר "שמן זית", והלא ידוע שבכל מקום שנאמר תורה שמן סתם הכוונה על שמן זית כבמנחות ומצורע. ונראה דהנה במדבר לא היה לישראל זיתים אלא שהביאום ממצרים או שקנו אותם מן העכו"ם. אך הזיתים היו טמאים, כי לא ידעו ישראל להזהר לשמורם בטהרה, ומכ"כ שהעכו"ם לא שמרו אותם מלחטא במת וכי"ב. אולם איתא בזה"שן שכתובו אינו טמא, אלא שאם סוחט זיתים הרבה ביחד או הזיתים מטמאין את השמן היוצא מהם, אבל אם סחט זיתים בשיעור כביצה מכוונת או השמן טהור, דכשיצא המשקה ממנו אז הוית פחות מכביצה הוא, ופחות מכביצה אינו מטמא מאכלים אחרים, ולכן שהשמן טהור. ולכן אמר הפסוק "שמן זית", שיהיה לכתוש כל זית בפני עצמו, שאו לא יוכל הוית לטמא את השמן היוצא ממנו ויהא טהור, אבל אם יכתוש ב' זיתים, יש לחשוש שיש בהם שיעור ביותר מכביצה, ואז יטמא השמן בצאתו.

נס גלוי מוכיח

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיק לכבוד ותפארת. קשה למה לו ליתן טעם לכבוד ולתפארת, ומה איכפת לן אם הדבר הוא גזירת הכתוב בלא טעם. ונראה דהנה הבגדים צריכים להיות מכוונים למידת הכהן לא קצרים ולא ארוכים. וידוע שהכהן הנמשח בשמן המשחה נתגדל בעת ההוא. וא"כ מתחלה נמשחו הבגדים לכהן גדול, איך אפשר לכוון מדרתו, והלא אח"כ שימשחוהו תגדלו מדרתו. אולם הלא גם הבגדים נמשחים, וגם המה הגדלו כפי המדה שגדל הכהן. והנה בגדלות הכהן יכול בעל דין לטעון שהוא דבר טבעי מה שנתגדל, כי איש אשר ישמע בשורה טובה, בטבע הוא מתגדל כדכתיב שמועה טובה תדשן עצם. אבל גדלות הבגדים זהו מופת חורף שמד' יצא הדבר, כי זהו נס גלוי ואין לזה הסבר בדרך הטבע. זה שאמר הכתוב, ועשית בגדי קודש לאהרן אחיק, וכי תימא מאין תדע את מדרתו והלא יתגדל אחר שימשחו, זה לא קשה כי גם הבגדים יגדלו, ודבר זה הוא לכבוד ולתפארת להכהן, שהכל בכבודו ויפארותו ולא יוכל שאיש להתרעם על כהונתו, דהנה הגלוי מוכיח שמד' יצא הדבר.

יראת ד' על פניו

לכבוד ולתפארת. י"ל דהנה בגדים יפים ומצויינים מועילים לאדם בשני דברים, ראשית הדבר הוא "לכבוד ולתפארת" לתי"ח שהוא מצויין בבגדיו כנגד שאר העם, וכדאשכחן שר' יוחנן קרא לבגדיו מכבודותא, שהם מכבדין אותו. ושנית מועיל הדבר להאדם שמתוך שהוא מצויין בבגד הנאה הוא זוכר את מצבו ומעלתו ואינו מתערב עם זרים ואינו עושה כמעשיהם, כי תמיד נזכר במדרגו ע"י בגדיו. אולם תי"ח האמיתי אינו זקוק שבגדיו יזכרוהו לבלי לחטוא, כי יראה ד' על פניו בלא הכי, אלא אצלו באים הבגדים רק לכבוד ולתפארת לחוד. ובא הכתוב להגיד שבחו של אהרן שלא היה צריך ללבוש את הבגדים להוכיח בקדושה תמיד, כי בלא הכי היה פרוש וקודש, אלא לבישת בגדיו היו רק לכבוד ולתפארת בלבד.

מכפר על עון ע"ז

וחשב אפודתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה. יש לפרש דאיתא בקדושים דסתם מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה חזק ממשחבת עבודה זרה, כדכתיב וזה, למען תפוש את בית ישראל בלבם. והנה איתא בובחיש דף פ"ח דהאפוד היה מכפר על עון עבודת כוכבים, ולזה רמו הכתוב, וחשב

דברי יואל

כתב סופר

הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר, בן הרה"ק רבי פינחס הכהן לוי מליטומירסק, מיחסי כהונה, [בשיח שרפי קודש הביא ששמו של אביו היה פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן], נולד בשנת תקנ"ח, היה מגדולי תלמידיו של הרבי ר' בונם מפשיסחא זצ"ל, ולאחר פטירת רבי יצחק מאיר מגור בעל "חידושי הרי"ם" הוא קיבל עליו הנהגת האדמו"רית, ורבים מתלמידיו החידושי הרי"ם נהרו אליו לקבל לקח מפיו, ולאחר פטירתו קיבל ממנו השפת אמת זצ"ל.

כבוד ה' הסתר דבר

מעשיו ועבודתו הקדושה היה הכל בהסתר, ואיש אחר לא ידע מתחלתו ובסופו איזה ענינים עשה בזה, והרבה סיפורים יש על זה איך שנתודעו בשנים לאחר זה איזה כונה עמוקה שהיה לו בשיחה חולין ששח בין כך ובין כך, וסברו האנשים סביבו כי אין זה כי אם שיחת חולין, שצריכה לימוד, ולאחר זה עמדו על דעת רבם להבין הדבר לאישורו.

פעם אחת עמד הרה"ק ר' העניך בביהמ"ד של החידושי הרי"ם, ודיבר צחות כדרכו בקודש, כי מאוד הסתיר מעשיו מבני אדם קודם שהיה רבי כידוע, והאנשים אשר לא היו מכירים אותו היטב היו חושבים שאמר איזה מילי דבדיותא ופתחו פיהם בשחוק, והרה"ק ר' יחיאל מאיר מגאסטנין זצ"ל היה אז בביהמ"ד וראה את המעשה והוא היה מבין דבר, ואמר לחסיד אחד העומד בביהמ"ד על הרה"ק, איך שהוא עומד ומאבל על חורבן בית המקדש, וכולם שוחקים.

רב ותלמיד שראו

דבוק מאוד היה לרבו החידושי הרי"ם זצ"ל וחיבבו מאוד, לא בכדי קבלוהו לרב ומורה לאחר פטירת רבו, היה איש אמונו וסודו ותלמיד מובהק להחידושי הרי"ם, קיבל ממנו הדרכות שונות בעבודת ה' וכדומה, העריצו מאוד והראה לו תמיד פנים שוחקות.

הרה"ק מאלכסנדר היה פעם על חתונה בגור לשמחת חתן וכלה, והיו שם איזה שולחנות ולקח החידושי הרי"ם זצ"ל כד יין והעמיד על השולחן שהיו יושבים הרבנים, שהיה שלחן מיוחד עבור מחותנים, ומיוחד עבור רבנים, ולקח הרה"ק מאלכסנדר את היין וחילק להרבנים ואחד מהרבנים חרה לו על אשר הרה"ק לקח לעצמו את המשורה הזו, ונעשה מחלוקת והעמיד הרה"ק בעל חידושי הרי"ם מן השולחן של המחותנים, ושאל אודות המחלוקת, ואמרו לו, הלך ולקח הרה"ק החידושי הרי"ם זצ"ל כוס יין ממה שיצק הרה"ק מאלכסנדר, והביט בו ואמר בזה"ל: "וואס ווילט עטץ האבן ער טיילט גאנץ גוט" ונתרצו כולם ונשתקה התרעומת כי כבן חביב הוא לו.

במקום ענותנותו שם אתה מוצא גדלותו

בדרכי עוהה היה מופלג, כלום העריך עצמו לאיזה ישות בין החסידים, ולא עוד אלא אפילו כשכבר היה לרבי ומנהיג רועה עכ"ז השפיל עצמו כדרך הצדיקים לומר מה אני ומי אני, וכיבד תמיד אף החסידים וצדיקים שצעירים ממנו.

לדוגמא בולט העובדה דלהלן: איך פ"א אמר הרה"ק ר' בונם מפאשיסחא זצ"ל לבנו: "ראיתי כהן אחד עומד למעלה ממני", והבין שכוונתו הק' על הרה"ק מאלכסנדר זצ"ל, כי הוא היה כהן, ושאלו אח"כ להרבי מאלכסנדר במה זכה שהרבי יפליט מפיו

היקולא דצדיקיא

הרה"ק ר' חנוך העניך מאלכסנדר זלה"ה
נפטר ח"י אדר

הגה כזו שהכהן עומד למעלה ממנו, ענה כי בשעה שעלה לדוכן נפל במחשבתו, אם רבי הק' שומע את קולי וידע את כל המחשבות ולבי, כי ע"י קולו של אדם יכול לידע הצדיק כל מעשיו, ואז אבוש מאוד מפניו, ואח"כ נתיישבתי אדרבה ישמע קולי ויראה מעשיו ויתקן אותי, אז הבינו כי זהו באמת מעלה גדולה מאוד שצדיק קדוש כזה, יבוש להשמיע קולו לפני רבו אולי יראה מעשיו, ובוה גדלה מעלת ענותנותו שבמקום זה שם אתה מוצא גדלותו.

פתי יאמין לכל דבר

עבודתו בקודש היה במדת האמת ולא סבל את השקר, וגם מה שכמה מן החסידים הונו את עצמם כי כבר הגיעו למדרגת גלות וגבוהות היטב חרה לו, עד שפעם עשה מעשה בזה להראות לאחד מחסידים כי אף לתחלת עבודה לא הגיע, זאת היה עוד בימי נעוריו בימי הרבי ר' בונם מפאשיסחא כשראה אברך אחד בין החסידים שמאנה את עצמו שהגיע והשיג מראות הנובאה, ולקח פתקא וכתב על הפתקא איך שיתנהג איש קדוש כזה, וכתב עליו שהוא פתקא מן השמים שצריך פרישות יתירה וכיוצא בזה, והשליך הפיתקא על האברך וחתם עליו "מלאך פילד", והאברך סבר בדעתו שבאמת הוא הוראה מן השמים ושמה מאוד, וכנס בזה לרבו ה' בונם מפאשיסחא זצ"ל להראות את כל אשר קרהו, וקרא להרה"ק מאלכסנדר כי הכיר הרבי בונם שזהו יוצא ממעשי ידיו להתפאר, ושאלו על דבר המלאך שחתם תחת הפיתקא, השיב ש"פילד" ר"ת פתי יאמין לכל דבר, ועשה דבר זה כדי להודיע איך שיוכל האדם להטעות את עצמו ולאנוח עצמו.

בית הלל אומרים לא תאכל

כהמשך לזה אומרים שפעם בשולחן קרא הרה"ק לאיזה איש שישתה כוס יין, ומחמת שאז לא היה האיש הנ"ל בעת ההוא, הלך חסיד אחר לשתות הכוס, וסיפר הרה"ק שהיה פעם אחת בכפר ובא אליו הכפרי בבקשה שישראל לבנו את לימודו, ושאל לו מה למד, השיב המשנה ביצה שנולדה ביום טוב בית שמאי אומרים תאכל ובית הלל אומרים לא תאכל, שאל אותו ומה עושה הלל עם ביצה זו, השיב בן הכפרי, כי בעת שהלל כאן אין אוכלין אותה, אך בעת שהלל איננו אז אוכלים אותה, ואמר זה בדרך צחות, והכוונה היה לאלו החסידים שמאנים עצמם בדרך בעבודת ה'.

אדון הנפלאות

הרבה להראות מופתים ונפלאות להרבות כבוד שמים בעולם, פעם אחת באו אליו בבקשה עבור מקשה לילד, והיה בידו אז טאבאק קופסא, ואמר הרה"ק אשר פעם אחת באו ג"כ בבקשה על מקשה לילד להרבי ר' בונם, ופתח הטאבאק קופסא שהיה בידו, ואמר: "כמו שאני פותח הטאבאק קופסא כן יפתח ד' את רחמה ל המקשה לילד" וכן היה, וכאשר סיפרהרה"ק

מאלכסנדר עשה הוא ג"כ בעצמו כך, שפתח הטאבאק קופסא, ובזו הרגע ילדה המקשה לילד. שוב פעם אחת הגיע איזה חסיד שחש בראשו בשלשת ימי הגבלה טרם חג השבועות, ונכנס לקודש פנימה אל הרה"ק מאלכסנדר להזכיר א"ע, סיפר לו הרה"ק שגם הוא בעצמו היה לו פעם מיחוש הראש, ונכנס להרבי ר' בונם זצ"ל, וסיפר לו הרבי ר' בונם שהחסיד ר' פרץ זצ"ל היה חש בראשו ונכנס להרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל להזכיר א"ע, והשיב לו הרבי מלובלין זצ"ל בזה"ל: "יעצט איז דאך די צייט, חש בראשו יעסוק בתורה", והשיבו הר' פרץ בדרך צחות, שיש חרם מהמרש"ל ז"ל שלא יעסוק ברפואות הנצמא בגמרא (כי הרפואות שכיון עליהם המהרש"ל ז"ל כוונתו על רפואות ממש ולא באופן ללמוד תורה), ומדבר צחות הזה נעשה הרבי מלובלין זצ"ל בשמחה, ותיכף פסק מהר' פרץ הכאב הראש.

ואמר אח"כ הרה"ק מאלכסנדר כששמעתי זה מהרה"ק רבי בונם הלכתי תיכף לביתי ושתיני צלוחית גדולה יי"ש ונתרפאתי תיכף, ובאותו מעמד עמד בנו של הרה"ק מאלכסנדר, ולקח את החסיד שחש בראשו לבית מזיגה, ונתן לו ג"כ צלוחית גדול יי"ש ומאז לא ידע משום מיחוש.

עוד פעם בעת שהתחיל הרה"ק לנהוג, בשבת ראשונה, היה שם החסיד ר' משה ראדישיצער, והיה לו חולה בתוך ביתו אבל לא הזכיר אותו להרה"ק מאלכסנדר, שעדיין היה לו ספק בלבו אם הרה"ק יהיה רבו שלו אם לאו, רק אחר הבדלה דחפו אותו אברכים אל הקודש פנימה, והזכיר את החולה, ואמר אז הרה"ק רבון עולמים אחר ויתן לך, ואמר לו הרה"ק מאלכסנדר זצ"ל: שרבו כל עולמים שאומרים אחר שלום עליכם לביל שבת קודש הוא רבון עולמים שאומרים במוצאי שבת קודש, רק מהמלאכים של שבת קודש נעשה במוצאי שבת קודש שיערים, וחפשי אותו בכל שיערים ולא מצאתי אותו, ע"כ לך נא בחזרה הביתה, אולי תמצא אותו עוד אצל הלוי, וכך הוה.

לאחר זמן בא עוה"פ לאלכסנדר, והתנצל עצמו לפני הרה"ק זצ"ל שיש לו עגמת נפש, כי רבי הילל מראדישיץ אמר לו שהוא ענש אותו עם זה עבור שהוא ממתנגדו, והשיב לו אל תאמין שר' הילל אמר כן, שאין אדם משים עצמו רשע.

מי מתכבד במי

בזיווג שני נעשה חתן אצל היהודי הקדוש מפאשיסחא זצ"ל, מסופר כי בעת היותו הרה"ק מאלכסנדר עוד ילד בן י' שנים צעיר לימים, ובא איש אחד לליטומירסק עיר מושבו, ושאל את הרב דשם שרוצה ילד טוב עבור בתו, והציע הרב דשם את הרה"ק מאלכסנדר, ונסעו על התנאים לפאשיסחא, והיה היהודי הקדוש יושב מצד אחד והרבי ר' בונם מצד השני, ושאל לו "קענטס עפיס לערנען", השיב להם "עטץ ווירד מיר דען גלויבען", ונתנו לו מסכת ובחנו אותו, ואח"כ נעשה התנאים ולקח היהודי הקדוש לעקעך עם י"ש והלך עם החתן להרבנית, ואמר לה בזה"ל "ידא האסטו לעקעך פון אונוער חתן", ושאלה מה הוא "אונוער חתן" ולא השיב, ואחר כך בזיווג שני היה נעשה חתן אצל היהודי הק' זצוק"ל.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

קריאת המגילה

קריאה במתינות כתפלת ראש השנה

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה (אסתר ט כח), י"ל על פי מה שכתב בבני יששכר (אדר מאמר ד אות ו) בשם החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת פ אות ב) פורים כולל כל הימים טובים, ראש השנה ספרי חיים וספרי מתים פתוחים (ראש השנה טז:), וכאן היו נדונים אם לקיים הגזירה אם להנצל, וכן כל המועדים, ע"ש. ומוסיף בבני יששכר שבכל שנה ניצולים על ידי קריאת המגילה והצדקה, עכ"ד. הרי כי ביום הפורים יש יום הדין כמו בראש השנה, וזה שאמר והימים האלה נזכרים ונעשים, כלומר שיש בהם בחינת ראש השנה שהוא יום הזכרון. ומה יצא לנו גודל קדושת היום וקריאת המגילה שהוא עת רצון כמו בראש השנה, וצריך האדם להשים הדבר אל לבו ואל ימהר עצמו בקריאת המגילה, רק ילבב לבבו בקרבו בעת קריאתה ומפנימיות נפשו ויקרא במתינות עד שימנה כף תיבה ותיבה במגילה כמו בתפלת ימים הנוראים, ועל זה נאמר והימים האלה נזכרים ונעשים, שכיון שבזה עולה זכרונינו למעלה, צריך בו עשיה ועבודה רבה בפועל. *

מלאך של קריאת המגילה קיים לצנח

המלאך הגואל אותי מכל רע וגוי וידגו לרוב בקרב הארץ (בראשית מח טז). י"ל על פי מה שכתב בקדושת לוי (קדושה ראשונה דפורים) יכין שככל דיבור שיוצא מקריאת מגילה נברא הארה, ובכל דיבור שיוצא נברא מלאך אחד, ע"ש. והנה כתב הארז"ל (פרע"ה שער הפורים פ"ה) על אמרם (מדרש משלי ט ב) ימי הפורים לא נבטלים, הכוונה כי תמיד נשאר הארת וקדושת ימי הפורים. ומעתה י"ל כי כמו שהארת כל דיבור ודיבור של קריאת המגילה קיימת לעד, גם המלאך שנברא מדיבורי המגילה קיים לצנח, והם מצויים את האדם בכל השנה. וזה שאמר המלאך הגואל אותי מכל רע, היינו המלוה אותנו בכל השנה וגואל אותנו מכל רע, הוא יכר את הנערים וגוי, ומפרש בואיה מלאך הוא מדבר, לזה גמר אומר בקרב הארץ, היינו המלאך שנברא מסיפור הנס של פורים שהיו נסים בקרב הארץ, על דרך דאיתא בגמרא (מגילה יא.) וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, בימי מרדכי ואסתר, וביאר בקדושת לוי שם הכוונה על שהיה בימים ההם בזמן הזה נס בתוך הטבעיים. ומלאכים אלו נשארים בקרב הארץ, ששוארים אצלנו ומלווים אותנו בכל השנה, והם שומרים אותנו בכל השנה מכל מרעין בישן ומכל מיני פורעניות המרגשות וכוונות לעולם. *

שאל מה דבעי

אמרו חז"ל (מגילה ד:): ענינה של עניים נשואות במקרא מגילה, כי בשעת הנס נאמר (אסתר ט יב) ויאמר המלך לאסתר המלכה וגוי מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עוד ותעש, ובכן גם בכל שנה הקב"ה מלך מלכי המלכים חוזר ושואל זה מאסתר המלכה סוד השכינה היא כנסת ישראל, כי כן צוה מרדכי עליה לבוא אל המלך מלכי המלכים להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה, וגם בשנה זו המלך ית"ש נתרצה אל אסתר המלכה שבאה בשליחות ולטובת בני ישראל, ושואל ממנה מה שאלתך וינתן לך, כי ברצונו ית"ש בימים האלה להשפיע לנו ולמלאות את כל משאלותינו. ועל דבר זה אמרו חז"ל ענינה של עניים נשואות במקרא מגילה, היינו אל מה שנתעורר זה על ידי קריאת המגילה שהקב"ה שואל כנסת ישראל מה שאלתך וינתן לך.

דברות קודש

מכ"ה מרן אדמו"ר שליט"א

ליקוטי דברות קודש על פורים

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מרדכי הצדיק כבש לנו הדרך

באמת כאשר מתבוננים בהמגילה יכולים לראות בחוש שהוא מלא תפלות ובקשות להבורא כל עולמים, והוא טמיר ונעלם קצת, אבל במעט עיון יכולים למצאם, וכל אחד יכול למצוא בה כל בקשותיו הפרטיים, בני חיי ומזוני ורויחי. הפסוק (אסתר ב ג) ויפקד המלך פקידים בכל מדינות במלכותו, יתבאר על דרך (בראשית כא א) וה' פקד את שרה כאשר אמר, כי ביום הפורים הזמן על פקדת עקרות כמו בראש השנה, ומצא שטמון בפסוק זה תפלה קדושה על פקדת עקרות, ומתפללים על זה בשעת קריאת המגילה. עוד יש הרבה תפלות ובקשות שנראה בחוש בקריאת המגילה, כמו הפסוק נתת לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי, שהעתיקו תפלה זו בסליחות לימים נוראים, ויש עוד ועוד כמה תפלות קדושות הטמונים בתוך המגילה, והנה ענין קריאת המגילה להמשיך השפעות טובות בכל ענינים הללו, וכן שידוכים שהרי זהו סיפור המעשה במגילה שבקשו שידוך למלך אחשוורוש, וגם נשפע פרנסה בהרחבה, שהרי מחובת היום הוא מצות מתנות לאביונים, ואם כן כשתיקן מרדכי הצדיק מתנות לאביונים, ודאי השפיע ממון הרבה שיוכלו לקיים מצוה זו בהרחבה.

ולזה אמרו (מגילה ד:): ענינה של עניים נשואות במקרא מגילה, הכוונה על עם ישראל שהוא עם עני ודל, עניים ואביונים, עניים בדעת, אין לנו כלום מעצמינו, יש הרבה מרי נפש ולבבות נשברות, ובני ישראל רוצים לצאת מיום הזה בדבר ישועה ורחמים, והנה אין לנו הכוחות ואין אפשר להשפיע, אבל בהגיע יום הפורים ענינה של עניים אלו ישראל נשואות במקרא מגילה, שעל ידי קריאת המגילה יושפע לנו השפעות טובות. והם שכמעט אי אפשר לנו מכוונות עצמיים, אבל יכולים אנו להוושע בזכות מרדכי הצדיק שהאיר עיני ישראל בתפלתו (מגילה יב:): דורו וגם לדרוה העתידיים עד היום הזה, והוא קרא בעצמו את המגילה כדרכים (אסתר ל לא) כאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה, והמגילה ברוח הקודש נאמרה, ובודאי היה מכין כל הכוונות הראויות לכיון, והמשיך טוב לעמו בכל תיבה ותיבה הישועות הטמונות בתיבות המגילה, אם כן אף אם אין אנו ראויים ח"ו, עם כל זה כבר כבש לנו מרדכי הצדיק את הדרך, ובתפלתו פתח צינור לדורות הבאים.

משלוח מנות

ישים בלבינו אהבתו ויראתו

כתב בספ"ק קדושת לוי (קדושה שלישית) במצות היום משלוח מנות איש לרעהו, שהוא ע"ד שאמרו חז"ל (סנהדרין צג.) איש זה הקב"ה שנאמר (שמות טו ג) ה' איש מלחמה, לרעהו, הוא צדיק יסוד עולם, נשתלחה מתנה מאת הקב"ה, עכד"ק. והנה הקב"ה הוא יושב מרום בעולם הבא לא מקום אכילה ולא מקום שתיה, ולכאורה כמה הוא ית"ש מקיים מצות משלוח מנות. וי"ל הכוונה על דרך שאנו מתפללים

בקדושה וסידרא הוא יפתח לבינו בתורתו וישם בלבינו אהבתו ויראתו, וצריך ב' מנות לאיש אחד (מגילה ז.), ועל כן השי"ת שולח אהבה ויראה, וזה משפיע השי"ת ביום הפורים לכל ישראל, וכ"ל הפושט יד ביום הפורים לבקש מהשי"ת, ונתן לו השפעה מרובה, שהקב"ה מקיים כדת היום מצות משלוח מנות.

השפעת רוחני וגשמי

מצות משלוח מנות משפיע גשמי ורוחני, כי כתב בבני יששכר (אדר מאמר ח אות א) מצות משלוח מנות היא ב' מנות לאיש אחד (מגילה ז.), ב' פעמים מנייה בגימטריא דגין וגפ"ן, עכ"ד. גפן הוא יין רומז על התורה כמו שדרשו חז"ל (עבודה זרה לה.) כי טובים דודין מיין, זו יינה של תורה, והוא השפעת רוחני, דגן רומז על הלחם ומזון הנשפע ביום הזה, והוא השפעת גשמי.

בני חיי ומזוני ושידוכי

בזכות קיום מצות משלוח מנות הקב"ה משפיע לנו ברכה וישועה בני חיי ומזוני ורויחי ושידוכים הגונים, כי כתב בבני יששכר (אדר מאמר ו אות ח) מצות משלוח מנות ב' מנות לאיש אחד (מגילה ז.), ב' פעמים מנייה בגימטריא דגין וגפ"ן, ע"ש לדרכו, וכל זה מרומז בשני מנות הללו דגין וגפ"ן, יש בתיבות אלו רמז על ברכת בנינים ובנות, כדאיתא במדרש (ב"ר פס"ו ס"ג) ורב דגן אלו הבחורים דכתיב (זכריה ט ז) כי מה טובו ומה יפיו דגן בחורים, ותירוש אלו הבתולות דכתיב (זכריה ט ז) ותירוש ינוכב בתולות. ואם כן מגולת המצוה להפקד בכנים ובנות, כי המצוה הוא בב' מנות דוקא. גם שו"ב רמז שזוכה שידו בנינו מאירים בתינו ובנותינו מתנהגות כשרות וצנועות, שהוא עיקר ברכת הבנים ובנות, כדאיתא במדרש (ב"ר פמ"ד ס"י) אמר אברהם, רבנו של עולם אם עתיד אני להעמיד בנים להכעיסך, מוטב לי ואנכי הולך עירי, ע"כ. וכמו כן גם שידוכים לבנים או לבנות נכלל בכלל מנות הללו, דק"ל חתנין כבני, וכלתו של אדם קורא לה בתי (רש"י פ' וישב). עוד מרומז בתיבת דגן השפעת הרפואה ובריאות השלימות, כי הגוף נקרא (ב"ר פ"ד ס"א) חלת"ו של עולם, הרי הגוף נדמה לדגן. וע"ד צחות י"ל שכל אלו מרומזים גם בתיבת גפ"ן כמו שאומרים העולם שהוא ר"ת ג'עונוט פ'רנסה נ'חת, והיינו בני חיי ומזוני, יה"ר שיושפע לנו ולכל ישראל. ובפרט מסוגל היום השפעת שידוכים ומזכותו של מרדכי הצדיק הנקרא (אסתר י ג) דורש טו"ב לעמו, ועל זכר בלא נקיבה נאמר (בראשית ב יח) לא טו"ב היות האדם לברו, ובזכותו נושעים בשידוכים הגונים להיות סימן טו"ב ומזל טו"ב לנו ולכל ישראל.

מתנות לאביונים

להחזיר על האביונים

ענין מתנות לאביונים, יתבאר על פי מה שכתב בליקוטי תורה להארז"ל (ליקוטי ישעיה) על הכתוב (ישעיה לב יז) והיה מעשה הצדקה שלום, כי במעשה הצדקה גורם יחוד שם הוי"ה ב"ה, כי הפרוטה היא י, וחמשה אצבעות הנותנות ה, וזוהו אדם הנותן הוא צורת ו, וחמשה אצבעות המקבלות ה, וזהו סוד והי"ה מעשה הצדקה שלום, עכ"ד. ובהו כתב החיד"א בנחל קדומים (פ' תרומה) לפרש המדרש (קה"ר פ"א ס"א) אם בקשת לעשות צדקה, עשה עם מעלי תורה. והטעם כי התלמיד חכם אינו שואל, ובעל הבית פושט ידו תחלה, ואם כן המטבט כעין י, וחמשה אצבעות הנותנות כנגד ה, וזוהו הנותן ו, וחמשה אצבעות התלמיד חכם ה, הרי

נרמו שם הוי"ה ב"ה ביושר שהוא רחמים, אך כשעושה צדקה לעם הארץ הנה העני שואל, ובכן חמשה אצבעות שפשט העני את ידו הוא ה' אחרונה, ואחר כך זרוע הנותן וחמשה אצבעות ופרוטה הם הו"ה, ואם כן השם מהופך שהוא דין, ולכן הצדקה לתלמיד חכם מעולה, עכ"ד. והנה מבואר בכתבי האריז"ל (פרע"ח שער הפורים פ"ו) כי המן הפרשע כשביקש לבלע ולהשחית לקח שם הוי"ה הפוכה ובסופי תיבות (אסתר ה' ג) ז"ה איננו שור"ה ל"י, ואסתר שבקשה גאולה לקחה שם הוי"ה ביושר ובראשי תיבות (אסתר ה' ד) י"בוא ה'מלך ו'המן היום, עכדה"ק.

ומעתה י"ל שבכדי להסיר מחשבת רעת המן האגני שרצה לעורר דינים, לפיכך הקדי"ם שקליהם לשקליו (מגילה י"ג), היינו שיקדימו"ו לפרוש מממונם לצדקה טרם שיכואו הגזברים ליקח, ובזה תעורר שם הוי"ה ב"ה ביושר ורחמים גמורים על בני ישראל. ואשר על כן אחרי שזכו לישועה תקנו במצות היום מתנות לאביונים, והיינו שיחזירו הנותנים על האביונים, שלא יצטרכו העניים המקבלים לפשוט ידיהם מקודם, ובזה יתעורר רחמים על בני ישראל.

תיקון כמו ביום הכיפורים

מתאמרא משמיה דהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע שההולך לקבץ מעות בארבע קצוות העיר, ניצול מארבע מיתות בית דין. ולפי זה י"ל כי ההולך לקבץ מעות בארבע קצוות העיר, זוכה לתקן אם ח"ו פגם בארבע אותיות שם המיוחד הוי"ה ב"ה, שהארבע מיתות מכוונים נגדם. ואם כן יש בזה תיקון כמו בעבודת יום הכיפורים. ויש לפרש הכתוב (דניאל ד' כד) וחטאך בצדקה פרוק, כי ביום הכיפורים מכין באגרופו על הלב באמירת הוידוי, וגם בעת שהולכין לקבץ מעות לצדקה ומכה בידו בהפרוטות, מתקנין תיקון זה. ובפרט צריך תיקון זה ביום הכיפורים, כנודע שק"ז הדברי חיים הקפיד מאד שהאברכים ילכו לקבץ מעות ביום הפורים, והוא מטעם שאמרו חז"ל (תיקוני הזוה"ק נ"ז): פורים אתקריאת על שם יום הכפורים, ואם כן גם בפורים הוא זמן תשובה כמו ביום הכיפורים, וזה מתקנין במה שהולכין לילך לקבץ מעות.

לתקן ריצת רגלים אחרת

נראה לומר מילתא בטעם על גודל הענין לילך לקבץ מעות לצדקה ביום הפורים דייקא, דאיתא בגמרא (מגילה י"ב). שנהנו מסעודתו של אותו רשע, ולכאורה היו מוכרחים לילך מגזירת המלך וכל הסעודה בכשרות, אמנם עיקר הפגם בזה היתה על שהלכו מרצונם וחטאו בריצת רגלים להרע, ולתקן חטא זה הולכין לקבץ מעות, שזהו ריצת רגלים אחרת.

שתיית יין

ביאור הגמרא במס' מגילה (ז) אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי

יין לבן או יין אדום

יתבאר על פי מה דאיתא בבוה"ק (פינחס דף רט"ז): יין אית ליה תרי גונין חיור וסומק, דינא ורחמי. נמצא ששתיית יין לבן משפיע רחמים, ושתיית יין אדום משפיע מפלה לשונאים. אמנם

י"ל דבאמת קדושת היום של פורים וכוונה כפולה מסייע שגם ביין לבן או אדום מהני לתרתי חסד לישראל ומפלה לשונאים, ואם כן אין חילוק באיזה יין האדם שותה, בכל אופן נמשך שניהם, ולזה אמרו מיחייב איניש לבסומי בפוריא, ומגודל הארת היום נמשך בכל אופן בשתיית יין עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, אהבה לצדיקים ומפלה לשונאי ישראל.

להתיר שבועת הגלות

יתבאר על פי דברי א"ז זללה"ה ברב טוב (פ' מטות) מי שרוצה להתיר שבועת הגלות כמו שמצינו בגמרא (בבא בתרא ע"ד). גבי רבה בר בר חנה ועכשיו שנשבתי מי מיפר לי, צריך שימסור עצמו למיתה, והיינו שיהא מוכן לכל יראה בגאולת ישראל, רק כל חפצו הוא שיתגדל ויתקדש שמה רבה ואז אינו נוגע בדבר ויכול להתיר, עי"ש. אמנם יש לומר כי בזמן שהאדם הוא בדעה צלולה אז קשה מאוד לבוא למדרגה זו לסלק נגיעתו שיוכל להתיר שבועת הגלות, אמנם כשנכנס יין יצא סוד ונתגלה פנימית נשמתו, יכול להעלות את עצמו בבחינה זו לסלק כל נגיעותיו. והנה כל מי שהוא אדור ארור המן, בודאי לא יזכה לחזות בנועם ה' בעת שיתגלה מלכותו לעין כל, ולעומת זה מי שהוא בבחי' ברוך מרדכי ודכוותיה, הם יתענגו מזיו שכינתא לעתיד, ולזה אמר מיחייב איניש לבסומי בפוריא כדי שיתעלה כל כך עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, שיסיר נגיעתו ויסלק עצמו מכל וכל ויהא נדמה לו שאין חילוק אצלו אם יהא חלקו כאותן ארור המן אשר בודאי לא יזכו לרב טוב הצפון לצדיקים, ואם יהא חלקו כאותן ברוך מרדכי שעליהם נתבאר כל הנביאים, שאז דוקא יוכל להתיר שבועת הגלות.

מסירות הנפש והשכל

הענין שצונו חכמים לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו', ותמהו כל המפרשים למה ציוו לשמוח בענין זה דוקא, אך נ"ל שזה בא להורות לאדם כי כל אשר יש לו לאדם צריך לתת לה', ומותר האדם מן הבהמה אין לבד הנשמה הטהורה, היא הדעת והחכמה, ועל כן חייבו חכמים לבסומי בפוריא עד דלא ידע, למסור הדעת והשכל לה'. והנה מבואר בספרים שזהו ענין תקיעת שופר שנעלה על דעתנו כאילו מסרנו את עצמינו בעבור כבוד שמו יתברך, ועל זה אמרו (ראש השנה טז). אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקדת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמיכם לפני. וזה שאמרו (סוכה מג). היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה, כי חד טעמא אית להו למסור את כל חיינו ונפשנו ודעתנו כדי לקדש שמו יתברך בעולם, רק בראש השנה הוא מסירות הגוף על קדושת השם, ובפורים הוא מסירות הנפש והשכל.

הדור קבלה תורה שבעל פה

מצות היום הוא להרבות בשתיית יין, ואפ"ל על פי מה דאיתא במדרש תנחומא (פ' נח ס"ג) לתין קושתית התוס' (שבת פת. ד"ה כפה) למה כפה הקב"ה עליהם החר כגיגית הא כבר אמרו נעשה ונשמע, ותיין דנעשה ונשמע אמרו רק על תורה שבכתב, ותורה שבע"פ לא רצו לקבל ולכן

הוצרך כפיית ההר, עי"ש. נמצא דבימי אחרונות כאשר הדר קבלה התורה באהבה וברצון, היה עיקר הקבלה על תורה שבע"פ. והנה איתא בבוה"ק (רע"מ עקב דף רע"א): יין רמו לתורה שבעל פה, ועל כן מטעם זה מצות היום הוא לבסומי ביין, לרמו על מה שקבלו ביום זה את תורה שבע"פ באהבה וברצון.

ריקודין

קופצין בימי הפורים

במסכת סנהדרין (דף סד:) ברש"י (ד"ה רבא אמר) קופץ ברגליו, כדרך שהתינוקות קופצין בימי הפורים, עכ"ל. והנה התינוקות כל ימי השנה מתענגים מהקפיצה, כדק"ל (א"ח ס"ו ש"א) בחורים המתענגים בקפיצתם ובמרוצתם מותר להם לרוץ בשבת, אך מדברי רש"י שקופצים בימי הפורים, נראה שיש ענין מיוחד לזה בימי הפורים.

לעלות אל ה'

כתב רבינו המהר"ם מרוטנבורג זללה"ה בקונטרס טעמי מסורת המקרא (פ' נשא) על הכתוב (במדבר ז' יז) ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן נחשון בן עמינדב, עתודים דנחשון מלא [בו"י], וכתבו במסורת שאין יותר, וחד (אסתר ח' יג) להיות היהודים עתודים כתיב [בו"י] ועתידים קרינן [בשני יוד"ן], לפי שמרדכי היה מצד אחד מיהודה כדאיתא במגילה (י"ב), והוי"ו של עתודים יש לה כמין קרניים ומשונה משאר ווי"ן, לומר שהיהודים יש להיות בפורים כעתודים לשמוח ולקפוץ, עכ"ל. ויש להבין קפיצה זו מה טיבה. גם צריך ביאור למה רמוז זה בקרבנות דנחשון דוקא.

וי"ל על פי מה דאיתא במדרש (הובא ברבינו בחי' פ' ויקרא) בשעה שחלק הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים, אמרו אי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרונו, מה עשו, העיזו פניהם ובקעו תהומות ובקשו לעלות, אמר להם הקב"ה הואיל ולכבודי עשיתן כל כך, עתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח וניסוך המים, עכ"ד המדרש. וא"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר קדישין אות מב) כתב שזהו ענין ריקוד, שהאדם מנשא עצמו למעלה בכל עת, ולזה איתא במשנה (סוכה נא). היינו חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניו, היינו שמרקדים לעלות למעלה שלפני מדרגתם ובחינתם, עכ"ד.

והאומנם כי זהו מחובת כל אחד שישתוקק תמיד להתקרב אל ה' ולעבדו באהבה, אמנם דא עקא כי במשך ימי השנה האדם חושב בנפשו כי רחוק הוא מאוד ממדרגתו זו ואינו מתנשא עצמו להתקרב אל ה', אבל מגודל אור קדושת יום הפורים האדם זוכה שדעתו מתבשר ומרבה לצפות לה', ומתוך כך כל גופו מתרומם מאליו ורוקד בשמחה ובקפיצה לפני אל חי, ככוונה ובתפילה אנו בעינין למהוי קמי מלכא. ולכן נמסר במסורה, בקרבנות דנחשון נאמר עתודים מלא בו"י, ואידך להיות היהודים עתודים ליום הזה, כלומר שהיהודים יש להיות בפורים כעתודים לשמוח ולקפוץ, ונמסר דבר זה בקרבנות דנחשון דוקא, כי אמרו חז"ל (סוטה לז). קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחלה, ולכן כיון שהוא עבר את ה'

במדריגה זו, שקפץ במסירת נפש על קדושת השם בבחינת אנו בעינין למהוי קמי מלכא, לכן רמזו אצלו עבודת היום של פורים, שכל איש אשר בשם ישראל יכונה צריך להתנשא ולהתרומם בבחינת אנו בעינין למהוי קמי מלכא.

על כנפי השכינה

ענין הריקודין, נ"ל על פי מה שכתב השל"ה הקדוש (מסכת שבועות בשם הרמ"ו) שאין לומר בנוסח הזכרת נשמות, המצא מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה, כי זהו מדריגת הגרים, אלא יש לומר על כנפי השכינה, כי נשמות ישראל הם למעלה מכנפי השכינה, עכ"ד. (והוא על פי הוזה"ק בהקדמה יג: וזה"ח רות לב.). והנה איתא בגמרא (שבת ל:): אין השכינה שורה אלא מתוך דבר שמחה של מצוה. ולזה מנשאים עצמם למעלה בעת ריקודין של מצוה, להורות על מעלת בני ישראל שהם על כנפי השכינה.

על שם העתיד שיהיה הגוף מלא שכלי

ענין הריקודין י"ל שהוא על שם העתיד לבא בעת שתעלה הרצון מאת הבורא יתברך לגאלינו, שיתקיים בנו מאמר הכתוב (ישעיה יא ט) ומלאה הארץ דעה את ה', וביאר א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' עקב) הכוונה כמו שדרשו רז"ל (סנהדרין צא:), הארץ היינו הגוף. וזה שאמר על העתיד ומלאה הארץ זה הגוף, דעה את ה', שתהיה כולו שכלי מכף ראשו ועד רגלו משיג השגת אלקות, עכ"ד. ולכן רוקד הגוף ושמח על שם העתיד שתהיה אז מלא השכל ודעת.

מנהג התחפשות (פארשטעלין)

פושט צורה ולובש צורה

מנהג ישראל תורה היא להשתנות במלבושים שונים בזמן הסעודה ושמחת פורים, ולא דבר ריק הוא. ויבואר על פי מה דאיתא בכתיבי הארז"ל (פרע"ח שער השבת פ"ד) כי כל מצוה שאדם עושה, נרשמת במצחו, וכל מצוה נרשמת באות אחד, דרך אותיות המיוחדת לאותו מצוה, ואם עושה מצוה אחת מאיר האות של אותו מצוה, ואם עשה מצוה אחרת, אז הארת אות מצוה ראשונה מסתלקת ונבלעת בפנים במצחו, עכדה"ק. ומסתבר דדוקא במצוה שהוא מצווה ועושה זוכה להארה זו על מצחו. ומבואר בגמרא (שבת פח:). שיש טענת מודעה רבה לאורייתא על קבלת התורה כסיני בכפיה, מימי אחשוורוש דהדור קבלוה מאהבת הנס, תו ליכא מודעה. ולפי זה דוקא אחר שנעשה הנס זכינו למעלה זו שיאיר על המצח אות אחת מן המצות, מה שאין כן קודם הנס היו בגדר אינו מצוה ועושה, ולא היה הארת המצות על המצח. ואשר על כן נוהגים להשתנות במלבושים שונים פושט צורה ולובש צורה, לעשות זכר לדבר אל מה שזכינו לקבל את התורה מאהבה וברצון ולהארת המצות המתחלפת תמיד לפי כל מצוה ומצוה.

ויכר יוסף את אחיו

י"ל הטעם במנהג ישראל להתחפש לשמחת פורים, על פי מה דאיתא במדרש (שמו"ר פ"א ס"ה) בטעם קריאת שם יוסף, על שם שעתיד הקב"ה להוסיף ולגאול את ישראל ממלכות

הרשעה כשם שגאל אותם ממצרים, דכתיב (ישעיה יא יא) והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו וגו'. וביאר א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' פנחס) על פי מה שמצינו גבי יוסף, דכתיב (בראשית מב ח) ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו, ופירש"י שהוא הכירם שהם אחיו וריחם עליהם הגם שהם לא הכירוהו לנהוג בו אחוה עם כל זה נכמרו רחמיו עליהם. הנה יתר מרעהו צדיק זה יוסף, כל שכן הבורא יתברך שראוי לו לרחם על ישראל הנקראים אחי ורעי, גם בשעה שאינם נוהגים בו אחוה. ולפי זה י"ל כי ענין יוסף ואחיו היה פועל דמיוני על גאולה העתידה שיהיה לבנינו מובטח אף אם גם ח"ו לא נהיה זכאים וכדאים להגאל, עם כל זה יוסיף וירחם עלינו ויגאל אותנו, וירום קרנינו כמו שריחם יוסף על אחיו, עכ"ד. ולפי זה י"ל כי בימי מרדכי ואסתר שנתחייבו שונאיהן של ישראל וכו' ולא היו ראויים לישועה, הושיעם ה' בזכותו של יוסף הצדיק שהתנהג באחוה עם אחיו אף שהם לא התנהגו עמו באחוה. והנה מי שמחפש עצמו, הנה הוא רואה ומכיר את זולתו, אבל אחרים אינם מכירים בו את פניו של מי הוא, ודבר זה אנו עושים זכר להנס, שאף שלא היינו ראויים וכביכול עשינו עצמינו כאילו אין אנו מכירים אותו ית"ש, הכיר הקב"ה בנו להתנהג עמנו אחוה ורעות.

זכר למעודת אחשוורוש

עוד יש לומר דהנה ישראל שבאותו הדור נתחייבו כליה על שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אמנם יתכן שהיצה"ר הלביש את כל הסעודה בלבוש של מצוה, ועל ידי זה נכשלו בעון זה ר"ל, וכמו שפירשתי המדרש ילקוט (רמז תתרמ"ח)

לעשות כרצון איש ואיש, כרצון מרדכי והמן, ואין הכוונה שחלילה היה הסעודה ברצון מרדכי, אלא המן הרשע הכין בערמה כמה אנשים שיתחפשו עצמם לחשובי העדה, אשר יאמרו שגם המה מבית מדרשו של מרדכי ויש להם היתר על זה, ועל ידי זה גררו המה אחריהם עוד מבני ישראל שיבואו אל הסעודה, כי ראו את אלו יוצאים, וזהו לעשות כרצון מרדכי והמן, לא שמרדכי הצדיק הסכים לזה, אלא שהמן רימה את בני ישראל שיהא נראה כאילו הוא כרצונו של מרדכי. ולזה נוהגין להתחפש במלבושים שונים, שיש בזה לימוד וזאת על בני ישראל כי לא במרד ובמעל נהנו מסעודתו של אותו רשע, אלא שהיצה"ר הטעה אותם במלבוש של מצוה.

זכר להתחפשות של יעקב אבינו

עוד י"ל דהנה מבואר בתרגום (אסתר ג ו) שהמן בקש להשמיד ולאבד את כל היהודים משום הבכורה שלקח יעקב אביהם מעשו, ע"ש. והנה בשעה שנכנס יעקב לקבל הברכות התחפש עצמו בבגדי עשו, נמצא דכל שנאת המן נצמח מענין התחפשות, מה שהתחפש יעקב ולקח הברכות, ולזכר זה נוהגים להתחפש בפורים.

רחמים בשעת הסתרת פנים

בימינו אלה בעוה"ר גברה הסתרת פנים עד מאוד, הקב"ה מסתיר עצמו, ונדמה הוא כביכול ית"ש כמתחפש נגדינו, ולכן אנו נוהגין להתחפש ועם כל זה אנו מכירים את הזולת, לעורר למעלה שהקב"ה יכיר את בני ישראל אף שהם אינם מכירים בו כדבעי למהוי, וירחם הקב"ה עלינו בשעת הסתרת פנים ויושיענו למען שמו.

ברכות מאליפות, כטל וכמטר נוטפות

ארשת שפתינו יערב, לברך ברכת מזל טוב, למע"כ ידידינו היקרים והחשובים, בראש וראשון כבוד הרה"ג מרבני כוללינו, מלא וגדוש בתורה ויראה על כל גדותיו, כמעין המתגבר באוצרותיו

הרה"ג ר' שבתאי קאהן שליט"א

ראה"כ מדרש להוראה מבצר הכוללים - ומראשי העורכים המדור "בשביל הלכה" לרגל שמחת אירוסים בתו למזל טוב ובשעטומ"צ

ובלוחות שניות נברך בזה את מע"כ ידידינו העובד בלי ליאות למען המדור "בשבילי הלכה"

מו"ה ישע"י שבתאי בראך הי"ו

מנהל האפיס מבצר הכוללים

לרגל שמחת הכנסת בנו לעול התורה והמצות למזל טוב

ואחרון אחרון חביב נברך את ידידינו העסקן נמרץ לכל דבר שבקדושה, ובפרט מסור בלו"ג למען כוללינו

מו"ה אברהם הערץ הערשקאוויטש הי"ו

לרגל שמחת נשואי בנו למזל טוב ובשעטומ"צ

ויה"ר שהזיווגים יעלו יפה, לתפארת המשפחה, אל תוך בתיכם להניח ברכה, ותזכו לרוות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, במדה מרובה וגדושה, ואך טוב וחסד ירדוף אתכם כל הימים, עד ביאת הגואל בב"א.

בברכת:

מערכת "בית ועד לחכמים"

מקור המנהג

בתיאור מנהג זה פתח לן אחד מרבותינו הראשונים ה"ה רבי אברהם ברבי נתן הירחי בספרו המנהגי (ח"א הלכות מגילה עמוד רמ"ב): "ומה שנהגו בצרפת אחר קריאה לומר ארוך המן וארוכים בניו, ברוך מרדכי ורבוהו אסתר, בירושלמי דמגילה פ"ג ה"ז ובמסכת סופרים פ"ד ובבראשית רבה מ"ט, א' בפסיקא וה' ארוך המכס אני מאברהם, רב אמר צריך שיאמר ארוך המן וארוכים בניו, וא"ר פנחס וצריך שיאמר חרובנא ז"ל וכי מטי להאי פסוק אשר הגלה נבוכדנצר שחוק עצמות, למה שכל נבוכדנצר שבירמיה חי הוה, ברם הכא מת הוה, ויש קצת סמך במגילת בבליהא, ומחייב אניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארוך המן, נמצא שכך היה מנהגם משום זכר צדיק וברכה וכו' ורשעים ירקב, וע"כ מנהג התינוקות בצרפת ובפרובינצא לקחת חלוקי המנהג ולכתוב עליהם המן, ומקישין זו על זו כשהקורא מזכיר המן ורשעו, ושם רשעים ירקב ושלוים, עכ"ל.

גם רבינו אהרן מלוניל נ"ע מזכיר את מנהג מקומות אלו בסתם להקיש באבנים שנכתב עליהם שם המן, וכה דבריו בספרו ארחות חיים (הל' פורים אות מ"א): "ומה שנהגו בפרובינצא ובצרפת שלוקחים הנערים חלוקי אבנים וכותבין עליהם המן, ומקישין זה על זה, על מה דכתיב (משלי י' ד) קצת רשעים ירקב, וכתבי (שמות יז, יד) כי מחה אמחה את זכר עמלק".

מנהג זה הובא בבית יוסף (סימן תר"צ בשם האורחות חיים) וז"ל: "כשמזכיר את המן ובניו מנקשין התינוקות באבנים או בלוחות עץ שבידם, וכתוב בהם שם המן ובניו, ועל ידי הניקוש הם נמחקים, ולמנהג הזה יש שורש בהגדה דאמרין כי מחה אמחה את זכר עמלק אפילו מעל העצים ומעל האבנים, לכן אין להלעיג על המנהגים כי לא לחנם נקבעו, והמנהג הזה נוהגין בצרפת ובפרובינצא ונותנים טעם על שם "שם רשעים ירקב, עכ"ל.

גם ברמ"א (סימן תר"צ ס"ז): "נהגו התינוקות לצור צורת המן על עצים ולהכותן זה על זה כדי שימחה שמו על דרך "מחה תמחה את זכר עמלק" ו"שם רשעים ירקב", ומיה נשתרב המנהג שמכין את המן כשקורין את המגילה בבית הכנסת, ואין לבטל שם מנהג או ללעוג עליו כי לא לחנם הוקבעו", עכ"ל.

גם בעל המטה משה תלמידו של המהרש"ל (סימן תתר"ו) כתב ע"ז וז"ל: "ומנהג הזה יש לו שורש בהגדה (ספר דברים כ"ה י"ט) על הפסוק "כי מחה אמחה את זכר עמלק" אפילו מעל העצים והאבנים, "מחה אמחה" בגימטריא "זה המן" [ע"י בבעל הטורים שמות י"ז, כ"ד, וברוקח הלכות פורים סי' רל"ח] ולכן אין להלעיג על המנהגות, והמנהג הזה נוהגים בצרפת ובפרובינצא ובנותנים טעם ע"ש ו"שם רשעים ירקב" (משלי ו') וסימן לדבר מהפסוק "והיה אם בן הכות רשע" (דברים כ"ה) תיבות המן", עכ"ל.

בספר מטעמים הביא רמזים וגמטריאות נוספות למנהג הכותה המן כדתיב בשם רשע בא גם בזה, ועם קלון חרפיה, סופי תיבות המן, והוא היה בזוי בן בזוי, טעם נוסף כי נ"ד פעמים מוזכר המן במגילה, וכתבי "מחה תמחה" ו"מחה" עם הכולל עולה נ"ד, לרמז כי נ"ד פעמים על פירות ולהכות, והוסיף על כך הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע ש"מחה" הוא מלשון מכה, כמו מחי ומסי, היינו שיש להכות שמו של עמלק וזרעו, (אמרי פנחס עמו קל"ו אות תרע"ד).

התפשטות המנהג

בעקבות ראשונים אלו נתפשט המנהג באשכנז, אם כי בספרד לא נודע מנהג זה, ולכן לא מזכיר מרן המחבר את המנהג למעשה בשלחון הטהור, אע"פ שבבית יוסף מביא, הרי בקהילות אשכנז נשתרש מנהג קדמון זה ביותר, כפי שקובע רבינו הרמ"א ז"ע את המנהג, וכותב: (סי' תר"צ סעי' י"ז): "עוד כתבו שנהגו התינוקות לצור צורת המן על עצים ואבנים, או לכתוב שם המן עליהן, ולהכותן זה על זה כדי שימחה שמו, על דרך מחה תמחה את זכר עמלק ושם רשעים ירקב, ומיה נשתרב המנהג שמכים המן כשקוראים המגילה בביהכ"ס, ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחינם הוקבעו" (ב"י).

ואכן לאור דברי הרמ"א נשתרש מנהג זה ברוב קהילות עתיקות ישראל באשכנז, וגם הי' נמצא בביהכ"ס שלהם כלי נקישה מיוחדת שקורין "המן קלאפערל" לצורך קיום מנהג הכותה המן, ובשעה שהיו

מנהג הכאת המן

שומעים את שמו של המן יוצא מפי הקורא, נהגו התינוקות לנקש ולהרעיש בחוזק בכלי נקישה זו לקיים מנהגן של ישראל להכות המן.

כלי זה מוזכר גם בדברי הגאון בעל חוות יאיר ז"ע אב"ד ווערמייזא, הכותב בספרו מקור חיים (סי' שמ"ג) "כלי נקישה שעושין לתינוקות כמו בפורים..."

מעין דברים אלו מעתיק גם הגה"ק בעל קב הישר ז"ע (פצ"ט אות י'): "מנהגן של ישראל תורה הוא, להכות בעץ הנקרא "המן קלפעריל" כשזוכרין שם המן כדי למחות את שמו, וכל הראשונים והאחרונים כתבו שלא לבטל המנהג..."

המן מרגיש ההכאות

מסורה נפלאה בטעם המנהג אשר מביא החסיד שבכהונה הגאון רבי אליהו הכהן מאיזמיר ז"ע בספרו מדרש אליהו (על מגילת אסתר, בסו"ס על ירושלמי מגילה ד"ה שם פ"ג): "וקבלתי דכשאומומים ארוך המן, או כשמוזכרין שמו ושם אשתו ובניו ומכין, שעושה הקב"ה שירגישו ההכאות כדי שיקבלו צער גדול, יען שכל הבאים לעולם כאילו בימייהם נעשה הנס, לפי שאם נתקיים עצתו לא היו באים לעולם, לכן כל הבאים לעולם צריכים לצער, לכן עושה הקב"ה שירגישו ההכאות שמכים בהזכיר שמם".

המערערין על המנהג

אולם למרות כי מנהג זה קדמונו הוא מבית מדרשם של הראשונים, ומה גם אשר נקבע למעשה ע"י הרמ"א, מ"מ מצינו במשך הדורות גדולים וטובים שלא חששו לקיים מנהג קדמון זה, וברבות העיתים גם בקשו לבטל אותו בקהילות רבות אשר באשכנז העתיקה, מחמת כמה תוצאות לא טובות שנגרמו ע"י הכאה זו, ולכן בזרו אומר להרחיק מנהג זה מכל וכל. וכבר מצינו לאחד מגדולי האחרונים אבי מנהגי אשכנז הגה"ק המהר"ל ז"ע שלא הקפיד על קיום מנהג זה, כפי שנשמר במנהגיו (הל' פורים אות יב): "וכן הבחנתי בו שלא היה מקפיד להכות המן כמנהג". דברי מהר"ל אלו מביא גם המגן אברהם וסיים: "ועכ"פ כשמכין המן צריך החזן לשתוק כדי שישמעו כולם קריאתו, וכל יחיד יקרא פסוק או ב' מתוך החומש בעוד שמכין המן, כי אז אף שלא ישמע מהחזן יצא כמ"ש ס"ג".

גם הגאון הפרי מגדים ז"ע מתרעם על מנהג זה מחמת הרעש שמפריע לשמוע את קריאת המגילה, וכותב (א"א סק"א): "ומכל מקום יצא שכרם בהפסדם שמבלבלין הרבה".

עוד נימוק לבטל המנהג היה מפני חשש סכנה שבדבר, שבסיבת הכאות אלו נתעורר על בני ישראל שנאת ואיבת העמים שדרו ביניהם, ופעמים רבות גם זממו עליהם השלטונות עלילות שוא של שקר, ובכך פסקו לקיים את המנהג הזה בכמה קהילות ישראל.

נימוק זה מצאנו בדברי אחד מגדולי הדור הקדמונים בשנות ע"ר - שפ"ה בזמנם של הגאונים מהרלב"ח ומהרש"ם הכותב להסתייג ממנהג זה לחלוטין היה הגאון רבי בנימין הלוי אשכנזי זצ"ל רב דק"ק האשכנזים בשאלוניקי שבחוזר מעגלי צדק (סי' ס"ו): "מזה נהגו בקהילות אשכנז להכות במעט עץ על הספסלים כשקורא החזן גם הנה העץ, וכשקורא עשרת בני המן, כמו שזכר לעיל, וכל כיוצא באלה המנהגים יותר ראוי לבטלם בזמנינו זה מלקיימם, לפי שבכל דור

דור עומדים עלינו ללכותנו, ומעללים עלינו עלילות רשע, והדברים אין לידי סכנה ח"ו, ומצינו כמה דברים שהם חובה ובטולם כחמים מפני חשש סכנה דחמירא סכנתא מאיסורא..."

בקשר לבטל המנהג מובא מעשה פלאי בספר "אמרי פנחס" על הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע (מדור מעשיות וסיפורים עמוד רל"ז) מה שסיפר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע: "שפעם אחד גזר שר אחד באיסטאמבול שלא להכות המן שהיה מזרע עמלק, והעמיד ישמעאלים אצל כל ביהכ"נ, ונכנס זקן אחד בביהכ"נ והכה המן, וכל מה שאומרים לו היהודים לבל יכה שהם בסכנה ח"ו על זה לא שמע אליהם כלל ועשה את שלו והכה המן, ורצו הישמעאלים השומרים להכנס לביהכ"נ ולא יכלו להכנס לפתח, ונעשה רעש גדול בעיר עד שהגיע לתורג וסיפרו לו כל המעשה וצויה לתלות לשר הנ"ל לפני ביהכ"נ, וסיים הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ואמר: ומסתמא אותו זקן היה אליהו ז"ל".

מחזיקי המנהג

אולם אין זה אומר כי לאור הוראת גדולי ישראל אלו נתבטל מנהג הכאות מכל וכל, כי ברוב המקומות עדיין העדיפו המהדרים לשמור על מנהג קדמון זה המבוסס על דעתם של גדולי הראשונים, והרי גם זהירי עליו אדונינו הרמ"א ז"ע באזהרה מיוחדת: "ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו כי לא לחנם הוקבעו", ואכן במשך הדורות נתקבל מנהג זה ע"י רוב גאוני ישראל, אשר לא הניחו לבטל את הכאות אלו מקרב קהילות ישראל, למרות כל הטענות והסיבות שהעלו נגדו, וכן בדורות האחרונים נשתרש מנהג זה כמעט בכל תפוצות ישראל.

הגאון רבי יעקב עמדין ז"ע מביא: "השגחתי על אבי מורי הגאון (בעל חכם צבי) זצ"ל שהי' מכה ורוקע ברגלו וטופח בסדלו בשגיע לזכור המן". גם הגה"ק בעל חתם סופר ז"ע "החזיק במנהג הלכות המן" (מנהגי חת"ס פ"ט אות ה'). מרן החת"ס ז"ע גם העלה טעם בהגהות לשו"ע (סי' תר"צ): "ישנו טעם להרעיש ולבלבל אזון השומעים, שלא ישמעו שם זה המחויי האגג", כן מובא מנהג זה על ידי פוסקי ספרד האחרונים, הגה"ק בעל בן איש חי ז"ע בספרו (שנה א' הל' פורים אות ח' י'): "והמנהג הלכות ברגליו על הקרקע כשאומומים שמות עשרת בני המן, ויש נוהגים להכות בידם על הקרקע ואין זה מנהג יפה, אלא ראוי להכות בסנדלים שברגליהם".

בדורות הללו ביותר יש להכותו

מנהג קדמון זה נתחזק ביותר בדורות האחרונים ע"י גאוני הדור גדולי אשכנז והגר ז"ע, בגלל עמדתם החריפה נגד קבוצת המתחדשים מזרע ישראל שקמו במדינת אשכנז, ובניהם רבנים רפורמים וביקשו להרוס לקצוץ טיעות בכרם בית ישראל, וזממו בלבבם להנהיג שינויים בדת ישראל בניגוד לתורתנו שבע"פ, והסכנה היתה מרחפת על שארית יהדות אשכנז והגר, ובאותה תקופה יצאו כנגדם מנהגי ישראל האמיתיים לגלות הלוט מעל פניהם.

בין השינויים הראשונים שרצו המתחדשים לעשות במנהגי ישראל הותיקים, היתה במיוחד במנהגי בית את דיוקנה הרחני של קהילה קדושה בישראל מדורי דורות, ואחד מהם הי' מנהג הכאות המן בביהכ"ס, הנקרא "המן קלאפערן", שבקשו לפגוע בו יד ולעקור אותו מקרב קהילות ישראל.

וכה מוסר לנו הגאון רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זצוק"ל בעל לב העברי: "באותו זמן התחילו רק להתחדש עצמם בדברים מעוטים, כגון להעביר איזה מנהגים נימוסי ישראל כאלו שול קלאפפערן, "המן קלאפפערן"..." וכהנה מילין זוטרין..."

במיוחד זירז לשמור על מנהג זה בדורות הללו, הגאון רבי צבי הירש הלוי הורוויץ זצ"ל אבדק"ק פקראנקפורט דמיין, בנו ומ"מ של הגה"ק ההפלאה ז"ע, בספרו לחמי תודה (דרשות עמ' מ"ד) בדרשתו לוי שזה איהו שנים חדשים מקרוב באו לבטל המנהג שנהי' מקדם מה שמכין התינוקות את המן, והלא אדרבה בדורות הללו ביותר יש להכות, מאחר שכמה אוכלין עמהם ושותין מינים, אי"כ הרי אותו דבר המסירה שמסר המן על היהודים אצל המלך אחשוורוש שדתיקה שונות מכל עם שלא אכלי מינן ולא שתו מינן (מגילה י"ג ע"ב) בשקר דיבר".

על חומותיך ירושלים

בס"ד

מקדמים אנו בברכה הגאון הגדול רבי מנחם מענדל סאבאוויטש שליט"א רב ור"מ ישיבת "זכרון ישראל איסר" בעיר בית שמש יצ"ו לרגל בואו לשערי עירינו לטובת ישיבתו הק' שעומד בזמן קשה מאוד ועול הכספי קשה מנשאו. לצערינו כשל כח הסבל וכבר עברו שבע חדשים שלא הספיק לשלם השכירות לראשי הישיבה והמשגיחים, וההכרח יאלץ את הגה"צ שליט"א לנדוד שוב למרחקים להחזיק את הישיבה. ועליו להחליץ חושים ולבא לעזרתו בכל יכלתו. יהא בואו לברכה

***

בכבוד ובפאר נתקבל הרה"ח רבי משה יונה ראזנעפעלד שליט"א מנהל המוסד "בית לפליטות" אשר הוא אחד המפעלים הגדולים אשר עליה גאוותה של המוסדות אשר לא נהנים משולחן איובל, והן כמה קוראים בקול גדול כי יש מציאות להחזיק מוסדות אדירים כאלו בלי הזדקקות לממשלת המינים ח"ו.

בימים אלו התקיים המסיבה הגדולה בעירינו וויליאמסבורג, קדמו לה מסיבה מצומצמת בבית הרה"ח ר' נפתלי הירצקא צוויבל שליט"א ראש הכולל תורה ויראה דרביי חבר רבני הוועד, אשר מידי ביקורו בשערי המוסד הנ"ל נתפעל מאד ממורא עניו, והחליט לפעול לטובתה. חזקו ואמצו!

***

בשבוע העעל"ט נשא הגאון הגדול רבי חיים אורי פריינד שליט"א חבר הבר"ץ העדה החרדית ורב דקהל חסידי ירושלים דרשה בדבר הלכה ומוסר וחזיק ללימוד התורה בהיכל הכולל תו"י דסאטמאר וויליאמסבורג יצ"ו.

הדרשה הוסיפה כח ואומץ וחזקה בקשר בין מאות אברכי הכולל, לאנשי ירושלים עיה"ק, אשר האברכים הנ"ל הן כמה הנחשונים שפועלים בלי לאות להחזיק המוסדות הק'.

***

ביום ב' בשבוע העעל"ט התקיים עפ"י בקשה מיוחדת של כ"ק מרן רבינו שליט"א לטובת המוסדות הקדושים מאור עינים ראחמיסטריווקא בעיה"ק ירושלים בבית הרה"ח ר' שמעון משה קעפעטש שליט"א מראשי הנהלת המוסדות בקרית יואל יצ"ו וב"ה ציבור גדול מאנ"ש תושבי קרית יואל השתתפו בהמסיבה ברוח נדיבה ונפש חפיצה בגוף ובמונן.

***

ברוך הבא בשם ה'

תושבי קרית יואל מקבלים בכבוד את מע"כ הגה"ח רבי חיים ראטה שליט"א מעיה"ק ירושלים י"ר וועד הצלת החינוך הטהור בארה"ק, אשר הוא הגבר שעומד בקשר תמידי עם רבני הוועד משמרת חומותיך ירושלים, לכטס עצה כדת מה לעשות להציל החינוך הטהור בארה"ק. - יהא בואו לברכה, ולהרבות פעלים להצלת החינוך הטהור בארה"ק.

****

בימים האלו הגיע לווייליאמסבורג יצ"ו הרב רבי חננאל שררה שליט"א ממנהיגי מוסדות עטרת חייא לעדת תימן, שבעהש"ת הקהילה הק' מונה כבר היום יותר מ"ד מאות משפחות בכל גבולות הארץ, ובכל מקום ומקום שהם מתקבצים נראים בחורים ואברכים יקרים מיוצאי תימן, וגם הקריה שנתייסד בגדרה לטובת המוסד הולך ומתרבה ב"ה, וכעת הצליח להקים גם מוסד בית יעקב לבנות, ולעומת זה המצב הגשמי הוא זנוח מאוד וחובת למעלה מראש מוטל על צאוורי הרב הנ"ל אשר ע"כ בקשתינו שטוחה לכל אנ"ש לקבלו בסבר פנים יפות ולחזקו ולטייע בכל מה שאפשר.

***

תושבי קרית יואל מקבלים בברכה את הרה"צ רבי שמעון אופק שליט"א ואת כבוד הרה"ג לוחם מלחמות ה' רבי חיים יוסף גאטליעב שליט"א, שהופיעו בשערי עירינו לטובת המוסד הקדוש "באר יצחק" לאחינו בני ישראל יוצאי מאראקא המתנוססת לשם ולתפארת בעיר בית שמש וכולל בה תלמוד תורה וישיבות קטנות וגדולות למאות תלמידים הספרדים והמנהל שליט"א מוסר נפשו להמוסד במסירות נאמנה ורוב רובו של השנה הוא בארה"ב כדי לקבל הסכומים העצומים.

יהא בואם לברכה להרמת קרן התורה ולהרחיב גבולי הקדושה ויצליח ה' דרכיו

***

בקשתינו שטוחה לאלפי אנשי שלומינו הע"י אשר בימי הפורים הבעל"ט יהיו ידיכם פתוחות לרוחה לכל המוסדות הק' המתנהלים על טהרת הקודש בארה"ק, הצד השווה שביניהם שכולם מוסרים נפשם ונשמתם על קיומם והמצב הכספי קשה מנשוא וחובה מוטלת עלינו לבא לעזרתם.

ממעייני השבוע (המשך מעמוד א)

[ובטעם הדבר לשיטת ת"ק להקדים יהודה קודם כל השבטים כתב בתורה תמימה וטעם הדבר כתבו איזו מן המפרשים (ירושלמי סוטה פ"ז ה"ד ל"ב). מפני שיהודה זכה למלכות, וכבוד המלך בראש, ולי אין טעם זה מספיק, דאי משום זה, הוה ליה להקדים לוי וישכר דכתבו בהו יורו משפטין ליעקב, וידעי בינה לעתים, וקילי אתר תורה למעלה מכתב מלכות, ולי נראה בטעם הקדמת יהודה עפ"י מ"ש בסוטה (:) דיהודה נקרא כולו על שמו של הקב"ה [ר"ל דכל אותיות שם הויה נמצאים בשם יהודה], ולכן מפני כבוד השם הוא מוקדם.]

והנה כאן כתב רש"י כתולדותם כסדר שנולדו, ראובן שמעון לוי יהודה דן נפתלי על האחת, ועל השניה, גד אשר יששכר זבולן יוסף בנימין מלא, שכן הוא כתוב במקום תולדותי. כ"ה אותיות בכל אחת ואחת.

וכתב ע"ז בצדה לדרך חימה גדולה בעיני למה פ' דלא כאן, לא אליבא דת"ק בפרק אלו נאמרין שאמר שניה כתולדותם ולא ראשונה כתולדותם מפני שיהודה מוקדם. הרי אתה רואה בפירוש דמקדים (ת"ק) יהודה, ורש"י לא הקדימו. וגם לא אליבא דר' חנינא בן גמליאל דלדידה בנימין בראש השנית ובני השפחות בתריה ובסוף יוסף וכו'. ושם יאל דרש"י ד"ל לא רצה לפרש לא כת"ק ולא כר' חנינא בן גמליאל משום דפשיטא דקרא כתולדותם נראה בעיניו שפירושו כסדר שנולדו קאי גם על האבן הראשונה. וכבר כתבתי לעיל בפרשת בא שזה מנהגו של רש"י וכו', וכן כבמה מקומות.

וברבינו בחיי כתב כעין רש"י וד"ל למד הכתוב שיהיו השבטים כתובים בסדר ילדתם, ראובן שמעון לוי ויהודה דן ונפתלי, ששה אלו באבן אחת, ובאבן השנית יששכר זבולן גד ואשר יוסף ובנימין, כי כן נולדו.

ולהרמב"ם יש לו שיטה חדשה וד"ל (הלכות כלי המקדש פ"ט ה"ט) ששה על אבן זו וששה על אבן זו כתולדותם. וכתובים שם יוסף יהוסף. ונמצא כ"ה אותיות באבן זו, וכ"ה באבן זו, וכן היו כותבין. (על הראשונה דהיינו בכתף ימין) ראובן לוי יששכר נפתלי גד יהוסף, (על השניה דהיינו בכתף שמאל) שמעון יהודה זבולן דן ובנימין.

וכתב בכסף משנה (שם) ותמנהי על רבינו הרמב"ם שכתב שהאבן שכתוב ראובן על כתף הימנית וכו', שנראה שסובר שהיה כתוב על אבן זו ראובן לוי יששכר נפתלי גד יהוסף, ועל השניה היה כתוב שמעון יהודה זבולן דן אשר בנימין, וכן כתב בפירוש המשנה (סוף פרק לו. שאינו מכוון עם מה שאמרו בגמ' שם, לא אליבא דת"ק דמקדים יהודה, ורבינו לא הקדימו. ועוד דלת"ק דן ונפתלי גד ואשר קודמין ליששכר זבולן שזהו סדר תולדותם, ואילו רבינו הקדים יששכר זבולן דן ונפתלי גד ואשר. וגם אליבא דר' חנינא בן גמליאל דלדידה בנימין בראש השנית, ובני השפחות בתריה, ובסוף יוסף בדפ"י רש"י, ואילו רבינו כתב יוסף בסוף הראשונה, ובנימין בראש השניה.

ומתוך ד"ל שרבינו היה מפרש דברי ר' חנינא בן גמליאל (שכתב שהסדר היה כמו בתחילת פרשת שמות, ופ"י בני לאה כסדרן דהיינו ראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבולן, אמנם אין הכוונה שששה אלו היו באבן א', אלא ראובן בראש כתף ימין, שמעון בראש כתף שמאל, לוי מתחת לראובן, יהודה מתחת לשמעון, יששכר מתחת ללוי, זבולן מתחת ליהודה. וכן הוא הוא לגבי בני רחל ובני השפחות) עפ"י מה שכתבו הוא ד"ל דבאמצע לאו באמצע רחל קאמר, אלא בני לאה ובני רחל (ולכן הסדר הוא כך, נפתלי מתחת ליששכר, דן מתחת לזבולן (ולהלן יבואר טעם איחור דן לנפתלי), גד מתחת לנפתלי, אשר מתחת לדן, יהוסף מתחת לגד, ובנימין מתחת לאשר), ואע"ג דר' חנינא בן גמליאל הקדים בני רחל לבני השפחות, לאו למימרא שיכתבו מוקדמים, אלא אלא שהיו בני רחל (ובני לאה) מצד זה (בחלק בעליון של האבנים) ובני גבורה (ובני רחל) מצד זה (בחלק התחתון של האבנים), ובני השפחות באמצע לשתי הגבורות, ופסק כמונו דמסתבר טעמיה.

מילין יקירין (המשך מעמוד א)

ג' מפתחות בידו של הקב"ה

ופתחת עליו פתוחי חותם קדש לה'. יש לרמז בזה, דאיחא בריש מסכת תענית, ג' מפתחות בידו של הקב"ה ולא נמסרו לשליח, מפתח של חיה, של גמלים, ושל תחיות המתים. והנה מלת חת"ם נטריקון "חיה תחיה מ"ט". ואמר הכתוב, ופתח חת"ם, שהמפתחות של שלש אלה הנרמזים במלת חת"ם, קדש לד', הם בידו של הקב"ה בעצמו ולא ביד שליח.

קול אליהו

השתוקק לקידוש השם

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך, איתא במדרש הה"ד לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני, כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב עליך, הרע לו למשה, אמר לו הקב"ה תורה היתה לי ונתתיה לך.

ונראה דהנה מודעת זאת שכל חפצם ותשוקתם של הצדיקים הוא למסור את נפשם על קדושת השם כדי לקדש שם שמים בעולם, וכמו שמצינו שאמר רבי עקיבא כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימו. וכן אמרו חז"ל כי בשעה שמתו נרב ואביהוא אמר משה לאהרן, בסני נאמר לי שאני עתיד לקדש את הבית הזה, ובאדם גדול אני מקדשו, והיית יסבור או בי או כך, ועכשיו שני בניך גדולים ממני וממך.

אמנם מאד עמקו מחשבותיו ית"ש לכל יקדש את שמו על ידי משה רבינו, כי מאחר שהוא היה רבן של ישראל, היה מן ההכרח שישאר בעולם הזה כדי ללמד לישראל תורה ומצוות, והוה שדרש המדרש, כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו, הרע לו, כי הבין משה רבינו דמכיון שנבחרו אהרן ובניו לשרת במשכן, בוודאי יתקדש הבית על ידי אחד מאלו אשר ישרתו שם בקודש, ולכן הרע לו כי השתוקק שיצא קידוש שם שמים הלזה על ידו, אמר לו הקב"ה תורה היתה לי ונתתיה לך, היינו שאתה צריך ללמד תורה לישראל, ולכאן אי אפשר שתמות על קדושת השם, והוה כוונת הכתוב, לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני, כי אלמלא הוצרך ללמד תורה לישראל היה חפץ יותר למות על קידוש השם.

ברך משה

לע"נ הרה"ח ר' משה ב"ר יוסף זאב ע"ה

צ'צ'ילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית ועד לחכמים" שע"י מבצר הכוללים קרית יואל והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

דיני מתנות לאביזנים

א) חייב כל אדם [אף עני המתפרנס מן צדקה¹] ליתן שני מתנות לשני עניים² והיינו שיתן מתנה אחת לכל עני.

ב) ואף על פי דמדינא סגי בב' עניים, אבל מוטב לאדם להרבות במתנות אביזנים מלהרבות בסעודתו ומשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמה גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים³.

ג) ואין מדקדקין במנות פורים לומר זה ישר וזה רמאי ואין צריך ליתן לו, אלא כל הפושט יד ונתנין לו⁴.

ד) השני מתנות צריך ליתן ממעות שלו ולא משל מעות מעשר, וההוספות שמוסיף יותר מ'ב' מתנות יכולין ליתן ממעות מעשר⁵.

ה) והשיעור של מתנה אחת כתב בחידושי הרישב"א שהוא שווה פרוטה⁶ [ושיעור פרוטה ע"י בהרד"ח]⁷. אכן יש אומרים שיש ליתן להעני לכל הפחות מעות שיוכל לקנות עמו ג' ביצים פת או שאר אוכל⁸, והיינו לערך 50 סענט⁹, ולכתחלה יש להדר שעכ"פ יתן ב' מתנות בשיעור הגדול והשאר שמוסיף יכולין להקל דמי בשוה פרוטה.

ו) יוצאין מצות מתנות לאביזנים גם כשנותנים להעני מאכלים¹⁰, וכן יוצאין בכל דבר שהוא שווה כסף כגון טשעק או גיפס קארד וכדו' שיוכל לקנות מאכלים לסעודת פורים.

ז) יש מחלוקת הפוסקים אי יוצאין מצות מתנות לאביזנים כשמוחל חוב לאביון ביום הפורים¹¹, אכן למ"ע אם לא נודע המחילה לחלוה העני ביום הפורים לא יצא בזה¹².

=====

א) בי"ח (ר"ס תרצ"ד) ט"ו"ז (שם סק"א).

ב) שו"ע (סי' תרצ"ד סעיף א').

ג) כל זה לשון הרמב"ם (פ"ה מהל' מגילה הלכה י"ז).

ד) שו"ע (סי' תרצ"ד סעיף ג').

ה) מג"א סי' תרצ"ד (סק"א).

ו) הרי"ד במשנ"ב (סק"ב) ובכף החיים (סק"ז) ושאר אחרונים.

ז) שיעור שוה פרוטה הוא כשירות כסף טהור במשקל חצי גרעין שעורה כמ"ש בשר"ע בכמה מקומות (יר"ד סי' רצ"ד ושלי"א, ובחור"מ סי' פ"ח, ובהע"ז סי' כ"ז), ובקנטרס מרת השיעורים (מאת ידידנו הרב אברהם אלימלך וייס שליט"א מרבני מבצר הכוללים קרית יואל) נבאר השיעור של שוה פרוטה לפי מחיר כסף טהור בזמנינו, שהוא בערך 1.25 - 1.45 סענט, ולפ"ז לרעה זו דמי בשוה פרוטה יוצא מצות מתנות לאביזנים בשני סענט לכל עני. ואף שכחיים א"א לקנות שום דבר בשני סענט, מ"מ נקטו רוב אחרונים שאין מתחשבין כלל לענין החשבון של שוה פרוטה אי יכולין לקנות עמו או לא כמו שצ"ע בקנטרס הנ"ל לשר"ת נחלת שבעה (סי' י"ב אות ל"א סק"ה) והגר"א (יר"ד סי' ש"ה סק"ד) ובאבני מלואים (אבן עזר) סי' כ"ז סק"ח (ח"א סי' רמ"ז) שו"ת ב"ב יעקב (ק"ג) וערה"ש (חור"מ סי' ק"צ סעיף ב') ועוד הרבה אחרונים ולא כמו שנתפס בזה בסמ"ע (חור"מ סי' פ"ח סק"ב) ולא נחשב פרוטה רק כמה שיוכלין לקנות עמו שום דבר, וכן נהגין באמת להקל בזה למעשה לענין שיעור פרוח וכן הבן וכן לגבי שיעור פרוטה לפריון מעשר שני בא"י עיי"ש. [ואולם למעשה צ"ע אי יכולין ליתן שיעור מועט כזה וכחיים יתחשב זה כמבייש את העני, אכן נודע לדעת שיעור זה דאם נתן קווארטר או דיים יוכל לכוון להוציא גם שמונה ו"ב דיש בו כמה פעמים השיעור הדרו"ק].

ט) שיעור זה יצא לנו ע"י שמרדנו ראה"ל ובייגע"ל והי' להם הרבה יותר מג' ביצים, וכיון שבזמנינו יכולין לקנות ראה"ל בחנות במחיר של 50-45 סענט וכל שכן שסתם ברו"ט שהוא יותר בול יכולין לקנות ג' ביצים בהרבה פחות מ-50 סענט

י) כף החיים (סק"ז).

יא) פמ"ג (משב"ו סי' תרצ"ד סק"י) הובא דבריו במשנ"ב (סק"ב) וכמבואר ברמב"ם (פ"ב מהל' מגילה הלכה ט"ז).

יב) הגה"צ הרומ"ץ שליט"א בירר דין זה באריות בתשובה ששלח לנו (נדפס בשר"ת אגלי דבש ח"א סי' ט"ה), וכתב שדין זה תלוי בפלוגת הראשונים לדעת התר (קידושין דף י"ט) דמחילה לא הוה רק סילוק בעלמא לא יצא אבל לדעת הרישב"א (קידושין דף ט"ז) דהוה מחלוקת האחרונים דבספר דברי נחמ"ס (סי' תרצ"ב אות ל"ג) הביאו בשם ספר בני נסיות דיוצאין בזה אבל בשר"ת תתרות ש"י (ח"א סי' ט') פסק שאין יוצאין בזה. עיי"ש בתשובות הרומ"ץ שהאריך בביאור השיטות בזה.

יג) כ"כ הגה"צ הרומ"ץ שליט"א בתשובה הנ"ל (אות י"ד) וכמ"ש בערוך השלחן (סי' תרצ"ה) סעיף ט"ז לענין משלוח מנות.

יד) דהא פורע חובו של חבירו שלא מדעתו לא חשיב הנאה ואינו רק כמכירה הארי כמבואר בשר"ע (חור"מ סי' ק"ח סעיף א').

טו) הנה בספר מקור חיים ג' דבענין דוקא אביזן כלשון הפסוק "מתנות לאביזנים" והיינו שאינו מתבייש לפשוט יד שהרוחק גדול מאוד, אכן בערוך השלחן (סי' תרצ"ד סעיף ג') האריך דלאו דוקא אביזן אלא אפי' בסתם עני יוצאין עיי"ש וכן משמע מלשון הרמב"ם וטור ושו"ע שכתבו בלשון עניים וכ"מ משאר אחרונים, ומי שרצה להדר כדעת המקור חיים יתן גם לשני עניים ההולכים לקבץ מעות לעצמם מכיון שאינם מתביישים לילך בעצמם לקבץ צדקה הרי זה בגדר אביזן (כ"כ בשר"ת תשובות הנהגות ח"ב סי' שני"ב). והגדר של העני שכתבו מבואר בטור ושו"ע (יר"ד סי' ר"ג סעיף ב') ועיי"ש בגור"א (סק"י) וע"ש בשר"ת חלקת יעקב (יר"ד סי' קנ"ז).

טז) כן מבואר בשר"ע (יר"ד סי' ר"ג סעיף א') ובאחרונים (שם).

יז) מג"א (סי' תרצ"ו סק"א).

יח) הגה"צ הרומ"ץ שליט"א (בתשובה הנ"ל אות י"ז) ציין למחלוקת אחרונים אי יוצא מתנות לאביזנים כשנותן להעני קודם הפורים בתנאי שלא יקנה אתו רק פורים דבשר"ת כנף רננה (ארי"ח סי' פ"ז) פסק להקל ובשר"ת דבר אליהו (סי' ט"ט) נוטה להחמיר בזה עיי"ש.

יח) כ"כ הערה"ש (סי' תרצ"ה סעיף ב') וכ"כ בשר"ת מהר"א (ארי"ח סי' ר"ד ר"ז) וע"ש משי"ח הגה"צ הרומ"ץ שליט"א בתשובה הנ"ל בענין זה.

יט) שו"ת מהר"א (סי' ר"ז).

כ) רמ"א סי' תרצ"ה וכ"כ שאר אחרונים, וע"ש משי"ח הגה"צ הרומ"ץ שליט"א בשר"ת אגלי דבש (ח"א סי' ס"ד אות ה') בענין זה.

כא) כ"כ מג"א (סי' תרצ"ה סק"ד) דאף כשיש לה בעל יד להחמיר עיי"ש. אכן אינו מבואר להדיא במג"א אי המתנות שנותן הבעל בשבילה צריך להיות ממון שלה או סגי כמה שהבעל נותן מעות ומכיון גם בשביל אשתו, ושוב מצאתי בשבילי דוד (סק"ה) שהבין דבריו המג"א שצריך לזכות לאשתו ע"י אחר שהמתנות שנותן צריך להיות משל אשתו, וכי' שם שסגי כמה שנותן להמקבל ואומר לו שיזכה בשביל אשתו עיי"ש, וכ"מ בכף החיים (סי' תרצ"ה סק"ג נ"ז) שהבין בדעת עיי"ש. [וע"ש כמה שמבאר בשר"ת חמדת שלמה (סי' ל"ב) - תשובה מאת הגאון בעל חוות דעת] שאינו מועיל שתחבירו נותן בשבילו רק דברבים שהם בקנין כמו בקידושין דאו מהני כדן עבד כנעני, אבל לענין קיום המצות שהוא חובת הגוף א"א לומר דין עבד כנעני שישלם כאלו הוא מקיים המצוה עיי"ש.

כב) פמ"ג (א"א סי' תרצ"ה סק"ה י"ח), ערוך השלחן (סעיף ב'). אכן בא"א מבוססאמש (סי' תרצ"ה) כ' דאין חיוב לתנן הבעים במתנות לאביזנים מכיון דעל פי רוב אין לילדים מעות, וע"ש בספר קדושת לוי (סוף קדושה שב"ה) שכתב בה"ל, ומה טוב שישלח מתנות לאביזנים על ידי בניו ובנותיו הקטנים כדי לחנכן במצות וזכור אני כשהייתי קטן היה אבי ע"ה משלל על ידי לאיזה עניים ולא שלח על ידי משרת כדי לחנך אותי במצוה, והכל בשמחה ובטוב לבב ובצניעות שלא יבשו העני עכ"ל.